

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

III. De obiecto cognitionis naturalis, respectu rerum immaterialium, an nimirum, & quomodo Angelus naturaliter cognoscat, tum Deum, tum seipsum tum etiam alios Angelos.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

quiescendum est, manente interim eadem, vi argumenti. Tum quia vna species debet habere vnam rationem adæquatam obiecti; qualis ab omnibus simul creatis obiectis abstrahi non potest. Tum quia si possibilis est Angelus tam perfectus, non est ratio, cur negetur reipsa talis existere.

20 Respondetur primò, cum Caietano, etiam si concedamus, deueniri posse ad Angelum, qui omnia cognoscat per vnam speciem, nunquam tamen ideo deueniri posse ad aliquem, qui vel per solam essentiam intelligat omnia: vel qui non intelligat per pauciores species omnia, quæ intelligit, quam quilibet inferior Angelus. Quia hoc ipso, quod in illo progressu conderetur superior Angelus, accederet inferiori cui libet noua species eiusdem Angeli superioris; qua proinde inferior excederet numerum specierum in superiori; vt qui seipsum non per speciem, sed per suam essentiam intelligit. Quæ responsio locum habet, etiam si in infinitum fieret progressio in superioribus Angelis creandis. Ad qualem ferè etiam modum respondet Suarez cit. lib. 2. cap. 16. num. 9. etsi contingere possit, vt aliqui Angeli inæquales in perfectione cognoscant omnia, quæ sunt, per æqualem numerum specierum, nihilominus semper Angelum superiorem cognoscere, per vniuersaliores species, per extensionem ad representationem plurium rerum seu indiuiduorum possibilium: neque doctrinam de paucioribus speciebus S. Thomæ intelligendam, nisi cæteris paribus, ex parte rerum representatarum.

21 Respondeo secundo, negando sequelam; quia doctrina illa S. Thomæ, quod perfectiores Angeli cognoscant per species pauciores, intelligenda est vel de factò tantum, vel etiam de absolutà Dei potentia, sed eousque tantum, quousque in diminuendo specierum numero, respectu tantæ varietatis, & multitudinis obiectorum, perueniri potest: at vero vt vnica species sit naturalis similitudo tantæ varietatis & diuersitatis rerum omnium, quæ nunc ab Angelis naturaliter cognoscuntur; equidem existimo impossibile: etsi cum Caietano contrarium sentiat Suarez hic cap. 16. num. 15. Poterit tamen nihilominus crescere perfectio intelligendi Angelorum in infinitum syncategorematicè, non diminutione numeri specierum; sed tum claritate cognitionis eorundem obiectorum, tum multitudine obiectorum, cognitorum. Neque vero ideo necessarium est vt vna quælibet species habeat vnum obiectum adæquatam, secundum vnam rationem vniocam; satis est, si in vnam aliquam rationem analogicè communem conueniant, vt recte cum Capreolo cit. art. 3. Ferratiensi cit. cap. 98. notauit Vasquez disp. 202. num. 8.

22 Dices. Vnde ergo constat, reipsa nunc Angelos perfectiores semper per pauciores species eadem obiecta cognoscere; si id absolute ac vniuersim secundum totam Angelorum multitudinem possibilem; non est necessarium, nec possibile. Respondeo hoc nihilominus recte probari non solum autoritate Dionysij citata, sed etiam ra-

tionem S. Thomæ, facta tamen hac tacita suppositione, quod varietate & multitudine Angelorum nondum fuerit eò peruentum, vt respectu obiectorum, quæ per Angelos modo cognoscuntur, non potuerit vltèrius diminui numerus specierum, quod ad decorem & maiorem varietatem vniuersi aliquo modo pertinere videtur: eaque de causa supra in probatione tertiz partis dixi, quoad narrare rerum patitur.

23 Obijcitur tertio. Quisque Angelus inferior per vnam aliquam speciem distinctè cognoscit speciem etiam vniuersalissimam supremi Angeli: Ergo etiam omnia obiecta, quæ per eandem speciem vniuersalissimam representantur, ac proinde species inferioris Angeli non erit minus vniuersalis in representando, quam supremi.

24 Respondeo negando primam consequentiam: quia ad distinctè cognoscendam aliquam potentiam, vel habitum, seu actum, non est necesse distinctè cognoscere omnia eius obiecta, ad quæ terminatur, siue quæ transcendentaliter respicit, saltem per vnam & eandem speciem: sed sufficit intrinsecam & essentialè eius rationem habere perspectam; si modo saltem interim obiecta, quæ essentialiter respicit, per aliam vel alias species simul distinctè cognoscantur, vt in proposito accidit. Omitto, quod scientia diuina à beatis distinctè vtrique videtur, nec tamen interim omnia illius obiecta distinctè villo modo cognoscuntur, vt suo loco dictum.

25 Assertio V Angeli non omnia quæ cognoscunt etiam naturaliter, per species cognoscunt. Ita S. Thomas q. 56. a. 1. & communis Theologorum, & patet ex dub. sequenti, vnde constat, Angelum per species ab initio infusas cognoscere omnia, præter Deum & seipsum, suasque adeo operationes, vt rectè etiam notauit Suarez Metaph. disp. 35. sect. 4. An vero præter species naturaliter & à principio congenitas Angelo, dentur etiam ei progressu temporis aliz, ad certam quædam obiecta cognoscenda, pendet ex particulari explicatione singulorum obiectorum, de quibus dubijs sequentibus agendum est.

D V B I V M III.

De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis, respectu rerum immaterialium: an nimirum, & quomodo Angelus naturaliter cognoscat seipsum, aliosque Angelos, & Deum.

Explicato medio communi Angelicæ cognitionis, optima ratione sanctus Thomas sigillatim obiecta eiusdem cognitionis explicare aggreditur. Ea autem varijs sunt generis. Quædam enim naturalia sunt, alia supernaturalia. Illa rursum aut immaterialia sunt; vt est Deus, Angelus ipse cognoscens, Angeli alij; aut materialia, tam vniuersalia, quam singularia; præterita, futura, præterita; de quibus sigillatim agendum, initium

cum

cum S. Thoma faciendo ab obiectis immaterialibus; tum quia hæc sua natura magis sunt proportionata spirituali cognitioni & substantiæ ipsius Angeli; tum quia hæc magis etiam necessario ac naturaliter ab Angelis cognoscuntur. De singulis vero his obiectis, quæ ipse etiam Sanctus Thomas citata quæst. 56. tripartita facit, sequentes assertiones statuo.

2 Assertio I. Angelus naturaliter cognoscit, tum seipsum, tum alios Angelos, ac Deum. Ita communis omnium Doctorum, cum S. Thoma cit. q. 56. a. 1. 2. & 3. & cum Magistro in 2. dist. 3. Et patet ex scriptura variis in locis, quæ etiam demoni tribuit hanc cognitionem, qui non aliam quam naturalem cognitionem habet. Ratio patet tum ex dictis; quia horum obiectorum cognitio, ex suo genere, est maximè proportionata Angelo. Tum à posteriori; quia etiam homo naturaliter cognoscit non solum seipsum aliosque homines sibi similes, sed etiam Deum, ut suo loco disp. 2. quæst. 6. dub. 3. dictum.

3 Assertio II. Angelus cognoscit seipsum per suam substantiam; & non per speciem superadditam. Ita S. Thomas 2. cont. gent. c. 98. & q. 8. de verit. c. 6. & hic cit. q. 56. a. 1. & cum eo Thomista omnes ibidem, item Richardus, Bonaventura, Argentina, Capreolus in 2. d. 3. Fauet Gandauensis quodlib. 1. q. 12; & quodlib. 4. q. 7. & aperte tradunt Gregorius de Valentia q. 7. pun. 1. Molina, cit. q. 56. art. 1. d. 1. Vasquez d. 204. c. 2. Suarez Metaph. d. 35. sect. 4. & hic lib. 2. c. 4. idemque docuit Aristoteles lib. 3. de anima tex. & 15. & lib. 12. Metaph. tex. 5. 1. Commentator, Soncinnas, & alij ibidem; adeo ut Durandus in 2. dist. 6. q. 6. non immerito dixerit, in hac assertionem omnes tã Theologos, quam Philosophos conuenire. Contrarium tamen significat Marfilio in 2. d. 7. a. 1. concl. 2. qui absolute videtur negare: & ex parte Scotus in 2. d. 3. q. 10. Maior q. 4. Bassolis q. 3. qui etsi concedant, Angelum seipsum cognoscere intuitiue per suam essentiam, putant tamen etiam cognoscere seipsum alia quadã cognitione abstractiua, per speciem superadditam. Marfilio Suarius hic loc. cit. secutus Scotum adiungit Henricum quodlib. 5. q. 14. quãuis eũ conetur tueri Vasquez loc. cit.

4 Probatur assertio optimã, eademq; comuni ratione S. Thomæ loc. cit. Quia substantia Angeli cuiusq; cum & immaterialis sit, & connaturaliter ac intime præsens, ipsi satis est proportionata, ut per modum obiecti actualis, vna cum ipso concurrat ad intellectionem, sine alia specie. Quæ proinde nec dari potest, saltem naturaliter, & secundum naturalem modum intelligendi ipsius Angeli; siquidem hæc non datur, nisi quando obiectum ipsum non est per se satis proportionatum, ut obiectiue per seipsum immediate concurrat ad cognitionem, ut in simili de Deo dictum d. 2. q. 6. dub. 2. Quanquam Vasquez ob contrarium fundamentum, quod ibidem secutus est, multum hic circa rationem allatam disceptet. Idem vero etiam de anima separata asserit S. Thomas, q. 89. a. 2. non autem de existente in hac vita, utpote quæ in intelligendo dependet à corpore; de quo Philosophi. Accedit contra Scotum, quod cum Angelus

per suam substantiam intuitiue se cognoscat, ut ipse fateatur, nec ab ea cognitione vnquam cesset, ut inferius dicitur, superuacanea plane esset altera illa cognitio abstractiua per speciem impressam adeoq; contra consuetum naturæ ordinem quæ refugit superflua.

5 Assertio III. Angelus cognoscit seipsum per suam substantiam immediate; ita ut ipsa ex parte obiecti immediate influat & concurrat ad eam cognitionem. Hæc est mens S. Thomæ loco citato quem ita etiam sequuntur & intelligunt Ferraricensis 2. cont. gent. c. 98. Capreolus in 2. d. 3. q. 2. conclus. 5. Soncinnas 12. Metaph. q. 59. item Molina cit. a. 1. Gregorius de Valentia q. 7. pun. 1. ad 4. Suarez hic lib. 2. c. 4. n. 9. & consentiunt Egidius in 2. d. 3. p. 2. q. 2. a. 1. Argentina q. 2. a. 3. Richardus a. 6. q. 1. Durandus q. 6. Scotus q. 8. & Henricus quodlib. 4. q. 7. etsi contrarium dixerint Caietanus hic q. 54. a. 3. & q. 56. a. 1. Bannes & Ripa eodem a. 1. qui docent, non ipsam substantiam Angeli immediate, sed solum intellectum tanquam virtutem ab ea decisam seu manantem, tam ex parte potentie, quam obiecti immediate concurrere in Angelo ad cognitionem sui, quod generalius etiam sequitur Vasquez, disp. 204. c. 2. Sed ratio in contrarium est manifesta. Nam aliud est concursus ex parte obiecti, & aliud ex parte potentie; hunc præstat potentia, illum vero aut ipsum per se obiectum, quando est ex se proportionatum ad hoc officium, aut eius loco species intentionalis, qualis non est ipse intellectus; ut inductione in cæteris rebus omnibus patet.

6 Assertio IV. Angelus etiam per suam substantiam immediate cognoscit naturales suas potentias & proprietates, quæ ab eius essentia manant; species vero intelligibiles, & ipsam sui cognitionem, vti & cætera accidentia intrinseca, etiam si libera & contingencia sint, cognoscit per seipsam cum existunt, & non immediate per substantiam, aut species impressas. Ita Suarez cit. cap. 4. à n. 20. ex communiori, post Henricum, Richardum, & fere omnes Scholasticos loc. cit. Ratio est, quia qui comprehensue cognoscit subiectum, simul etiam & eadem cognitione ac medio cognoscit eius passiones naturales, alia ratio est aliorum accidentium. Quia tamen & species, & cætera accidentia, quæ dixi, & spiritualia sunt, & in eadem substantia intime præsentia sunt intellectui Angelico, nihil deest, quo minus per se intelligi possint: præsertim quia si Angelus suas species cognosceret per alias species, daretur processus in infinitum. Dixi vero cum existunt. Quia actus suos præteritos non videtur Angelus posse cognoscere aliter, vti etiam citati veteres Scholastici videntur supponere, quam per suam substantiam, supposita hac quasi conditione, quod ea semel fuerit, eiusmodi actu informata; etsi Suarez per species acquisitas cognosci putet, quod dub. seq. asserit. 7. refelleretur.

7 Assertio V. Quilibet Angelus clare & perfecte etiam cognoscit omnes alios Angelos, idq; nec per suam substantiam, neq; per substantiam Angelicam cogniti, nec per species ab eo impressas; sed per species sibi à Deo naturaliter inditas. Ita S.

Thomas. cit. quest. 56. artic. 2. Caietanus, & Thomistæ ibidem, Ferrariensis 2. cont. gent. c. 98. & alij communiter, qui necessitatem specierum in Angelis admittunt, speciatim Gregorius de Valentia q. 7. pun. 2. Molina citat. artic. 2. Suarez hic lib. 2. cap. 5. contra Durandum, & Nominales, species in Angelis vniuersim negantes, vt dictum dub. præcedenti; quos sequitur Vasquez ibidem citatus, & hic disp. 205. cap. 3. item contra Alensem, qui has species ab obiectis imprimi docuit, vt ibidem diximus.

8 Probatur assertio. Nam à quouis Angelo clarè cognosci alios omnes, consentiunt Doctores, vt dictum assert. 1. Nam si queuis apis omnes; aluearis socias, si ciues vnius ciuitatis se mutuo vtrumque norunt; cur non multò magis Angeli cæteros suos confocios perfectè norint; quando multo maiorem inter se subordinationem & dependentiam habent, quam eiusdem ciuitatis ciues. Neque tamen vnus cognoscit alterum, per suam essentiam; nec veluti per speciem, seu medium non cognitum; quia nec formaliter nec eminenter continet alterum; nec similitudinem habet ad perfectè representandum requisitam: nec tanquam per medium cognitum; quia talis cognitio non esset. quidditatiua, sed imperfecta; quicquid author libri de causis proposuit. 8. erroneo fundamento nixus, quasi vnus Angelus sit causa vel effectus alterius, dixerit, merito idcirco refutatus à S. Thoma q. 8. de verit. Neque item vnus cognoscit alterum Angelum, per ipsam eius essentiam aut per species ab eo impressas; tum quia essentia naturaliter & ad libitum cognoscentis, non est coniuncta Angelo cognoscenti; qui tamen sibi connaturaliter & ab initio vim sufficientem ad eam cognitionem deposcebat. Tum quia Angeli non accipiunt cognitionem ab obiecto externo cognito; nec etiam species; vt generatim dictum dub. præced. Superest ergo solum, vt quisq; Angelus cognoscat alium clarè & quidditatiuè per species à Deo sibi naturaliter & à principio inditas.

9 An autem simulcum hac cognitione, locum habeat cognitio abstractiua eiusdem obiecti, per medium cognitum, dubitari potest. Assertat Alensis loc. cit. Vasquez cit. dist. 205. cap. 1. & alij. Breuiter dico cum Suárez num. 20. eam, esto fortasse àbsolute non sit impossibilis, esse tamen valde imperfectam & superuacaneam, adeoque parum consentaneam Angelis, qui perfectè se cognoscere possunt. Cum autem dicit Iustinus l. qq. q. 76. Angelos & dæmones sese mutuo non cognoscere & intelligere; & Chrysostomus homil. 5. in Matth. Angelum voluntate sua fieri dæmoni inuisibilem; aut de cognitione secretorum cordis intelligendi sunt, iuxta dub. 6. aut non de eo, quod ex natura rei, sed ex peculiari Dei dispositione accidit, vt notauit Vasquez cit. c. 1.

10 Assertio VI. Cognitio illa, qua quisq; Angelus alterum intelligit, est quidditatiua; an etiam sit vniuersim comprehensiuua, questio nominis est: rectius negatur. Primam partem docent omnes: & pate t ex dictis; quia est per propriam speciem rei; quare cum etiam feratur in obiectum vt existens & præsens, etiam intuitiua dicenda erit.

Secundam partem declaro. Nam si comprehendere est, non tantum cognoscere ea, quæ formaliter rei insunt, sed etiam omnia, quæ ex ea oriri possunt, velut ex causa, tum vtique nullus Angelus alium comprehendit; quod Vasquez citat. disp. 205. cap. 3. asserit. Si vero nihil est aliud, quam totam latitudinem essentialiæ intelligendo penetrare & perlustrare, tunc non solum superior inferiorem, sed etiam superiorem inferior naturaliter comprehendit; quod asserunt Molina & Bannes cit. a. 2. Si denique idem est, quod tam perfecta cognitione cognoscere, secundum ea, quæ rei formaliter ac necessario insunt, quam ipsa res ex se est cognoscibilis, tunc quidem & Angelus quisque seipsum, & superior inferiorem, non autem hic superiorem comprehendit; vt sentiunt alij apud Vasquez loc. cit. & velut probabiliorem sequitur Suarez hic lib. 2. cap. 3. numero 14. idque mihi etiam magis probatur, vt in simili de Deo dictum disp. 2. q. 6. dub. 6.

11 Assertio VII. Angelus non cognoscit Deum naturaliter, per ipsam essentiam diuinam, concurrentem per modum speciei intelligibilis, neque per aliquam essentiam diuinam speciem creatam. Ita S. Thomas cit. art. 3. Caietanus & Thomistæ omnes ibidem, item Molina eadem qu. 56. a. 3. Gregorius de Valentia q. 7. pun. 3. Vasquez disp. 206. cap. 2. Suarez hic lib. 2. cap. 17. Et prima pars est extra controuersiam; quia cognitio Dei per suam essentiam est intuitiua, quæ nulli creaturarum potest esse naturalis, vt supra disp. 2. q. 6. dub. 3. diximus.

12 Secunda pars est contra Scotum in 2. d. 3. q. 9. & in 4. d. 49. q. 11. & cont. Marsilium in 2. q. 7. a. 1. conclus. 8. quorum ille docet, Deum ab Angelo naturaliter cognosci, per speciem propriam & quidditatiuam ipsius Dei; hic vero per speciem quidem Dei, sed non quidditatiuam. Scotus fauent etiam Bassolis in 2. d. 3. q. 3. a. 2. & cum Marsilio Nominales in prologo, qui saltem id fieri possentur. Omitto Molinam, qui est neget, de facto cognosci Deum ab Angelo per speciem, siue naturalem, siue supernaturalem, dicit tamen, nil obstarè, quo minus diuinam potentiam detur species abstractiue representans Deum, & sanctissimam Trinitatem, non quidem naturalis, sed supernaturalis, de qua re actum cit. disp. 2. quest. 6. dub. 2. & 3. Vnde etiam probatur assertio. Tum quia non potest dari species intelligibilis ipsius Dei, vt ibidem dictum. Tum quia omnis cognitio Dei quidditatiua, adeoque etiam per propriam speciem ipsius, si qua detur, est intuitiua; cum sit impossibile, vt abstrahat ab existentia, & presentia, seu immensitate Dei; siquidem vtraque est de essentia Dei; intuitiua autem visio repugnat naturalibus viribus Angeli, vt ibidem ostensum.

Assertio VIII. Angelus cognoscit Deum naturaliter inprimis per suam essentiam; non quidem, vt per speciem intelligibilem, sed vt per similitudinem seu imaginem, & medium cognitum. Hæc est mens & doctrina S. Thomæ cit. q. 56. a. 3; vbi distinguit triplicem modum aliquid cognoscendi; I. per presentiam, inquit, suæ essentia in cognoscente; sicut si lux videatur in oculo. Et sic Angelus

intelli-

intelligit seipsum. 2. per præsentiam suæ similitudinis (siue speciei) in potentia cognoscitiua; sicut lapis videtur ab oculo. 3. per hoc, quod similitudo rei cognita non accipitur immediate ab ipsa re cognita, sed à re aliqua, in qua resultat; sicut videmus hominem in speculo. Et subiungit, primo modo cognosci Deū à beatis; tertio modo velut per speculum & in ænigmate, ex reb⁹ creatis, à nobis viatoribus; inter vtramque vero mediam esse cognitionem Angelis; quæ magis tamen accedit ad tertiam seu speculari; quia & ipsa, inquit, natura Angelica est quoddam speculum, & (vt superius dixerat) imago, diuinam similitudinem representans. Vbi proinde in hoc similem facit cognitionem Angelorum de Deo, cognitioni per speculum, quia vti necesse est aliquid in speculo reflexe videntem, prius ratione videre ipsum speculum; ita necesse est, vt Angelus seipsum cognoscat, ad hoc, vt in se Deum cognoscat. Eadem est ratio cognoscendi aliquid in imagine. Idem docet Sanct. Thomas 3. cont. gent. cap. 98.

14 Prima vero pars huius assertionis est certa, & extra controuersiam; apud omnes. Cum enim quisq; Angelus sit tum præstantissimus quidam effectus Dei, tum etiam elegans & naturalis quædam imago & similitudo Dei, seque ipsum quisque etiam secundum habitudinem intrinsecam, qua à Deo pender, intime cognoscat, vtique poterit optime, ac præ aliis etiam modis accommodatissime, & in primis naturaliter eorum quisq; Deum cognoscere per seipsum, ac per suam substantiam; seu quod idem est, in seipso, nempe velut effectum in sua causa, aut prototypum in imagine.

15 Secundam vero partem expresse docent Molina q. 56. art. 3. Gregorius de Valentia q. 7. pun. 3. Vasquez disp. 206. cap. 2. Suarez hic lib. 2. cap. 18. & significant Bonauentura in 2. dist. 3. part. 2. a. 2. q. 2. Richardus dist. 4. a. 1. q. 1. & 2. Bassolis dist. 3. q. 3. a. 3. & est plane mens S. Thomæ cit. art. 3. vt retulimus; etsi contrarium significare videantur Alensis 2. part. q. 24. mem. 1. Capreolus in 2. distin. 3. q. 2. a. 1. Ferrariensis cont. gent. 98. Caietanus, & Zumei cit. q. 56. a. 3. qui etsi concedant, Angelum posse cognoscere Deum per suam substantiam, vt per medium cognitum, addunt tamen, posse etiam cognoscere, vt per speciem, licet adæquatam & imperfectam; quamuis cum isti non negent, Angelum cognoscentem Deum per seipsum, necessario etiam cognoscere seipsum, in modo forte loquendi potius, quam re ipsa à nobis dissentire videantur; adeo vt etiam à Valentia & Molina pro nostra sententia citentur.

16 Ratio est. Quia licet Angelus sit quædam similitudo Dei, non tamen est similitudo intentionalis, sed obiectiua, per modum imaginis, quæ in prototypi cognitionem solum ducit velut obiectum cognitum. Accedit quod omnis cognitio naturalis Dei, solum est ab effectu, qui iudem causam representat solum per modum mediæ cogniti. Alias nulla ratio esset, cur Angelus non representaret Deum, etiam supra mensuram illius similitudinis, quam habet cū Deo in essendo; vt species intentionales faciunt; aut cur non etiam vnus Angelus quemuis aliam cognoscat per suam substantiam, tanquæ per speciem; siquidem maiore similitudinem eū eo habet, quā cū Deo.

17 Assertio IX. Angelus etiam quisq; naturaliter co-

gnoscit Deum, ex aliis rebus creatis, tanquam Dei effectibus; adeoq; vt per medium cognitum, ac per species concreatas tum aliorum Angelorum, tum cælorum, aliarumque rerum naturalium, Ita Bonauentura in 2. dist. 3. part. 2. a. 2. q. 2. & omnes interpretes S. Thomæ cit. art. 3. ex certa & communi Ratio est manifesta. Cum enim ab hominibus quoque inuisibilia Dei per ea quæ facta sunt intellecta conspiciantur, iuxta Apostolum Rom. 1. multo magis ab Angelis, qui natura perspicaciores sunt, & longemius res naturales omnes, earumq; dependentiam à Deo cognoscunt. Quare etiam Vasquez disp. 206. cap. 7. putat, Angelum Dei proprietates melius nosse, ex pluribus rebus aliis, quam ex se solo; quod nisi ad Angelos alios, præsertim superiores, referatur, non satis probatur.

18 Illud dubitari potest, an perfectius Angelus quisque Deum cognoscat, per seipsum, an per Angelum superiorem; de quo fuisse disputat Suarez lib. 2. c. 20. Breuiter dico, etsi concedi possit, Angelum perfectius cognoscere Deum per Angelum superiorem, perfectione nobilitatis ex parte obiecti seu mediæ cogniti; tamen perfectione claritatis, ex parte actus cognoscendi, perfectius cognoscere per seipsum; cum vti Angelus quisq; seipsum multo naturalius, & vt ita dicam penitius, adeoq; etiam clarius cognoscit, quā Angelum superiorem; ita etiam consentaneum rationi sit, vt clarius etiam Deum ex seipso cognoscat, quam ex alio Angelo superiore, quem minus clare & perfecte, quam seipsum cognoscit. Quæ etiam forte causa est, cur S. Thomas cit. art. 3. eum modum cognoscendi Deum solum expresserit, nulla expressa aliarum creaturarum facta mentione.

19 Assertio X. Angeli cognoscendo Deum per suam substantiam, vna & eadem cognitione cognoscunt seipsum, & Deum per seipsum, siue per suam substantiam. Ita Gregorius de Valentia q. 7. pun. 3. Vasquez disp. 206. & consentit Suarez hic lib. 2. cap. 19. post Ferrariensem cit. lib. 2. cont. gent. cap. 98. etsi contrarium sentiat Molina cit. a. 3. vbi dicit, Angelos ita ex se, & aliis rebus cognitis Deum cognoscere, vt nō sit vna cognitio, qua res eiusmodi & Deum per seipsum cognoscunt; sed duæ, specie ac numero diuersæ; cum nequeat vna cognitio esse intuitiua simul & abstractiua, etiam diuersorum obiectorum: quod adeo verum censet Molina, vt potius existimet, concedendum Angelo discursum in ea cognitione Dei exercenda; ad quod veluti absurdum deuitandum, Scotus in 2. dist. 3. q. 9. negauit, Angelum per suam substantiam cognoscere Deum.

20 Sed probatur assertio. Tum quia naturale est Angelo, cum sit ex pers discursus, vna & eadem cognitione cognoscere in effectu causam; & in principiis conclusionem. Tum quia impossibile videtur, vt euidenter cognoscatur aliquis effectus, simul cum actuali dependentia, quam habet à sua causa, & non simul etiam eadem cognitione cognoscatur causa, saltem quoad quæstionem An est; siquidem relatio & terminus eodem actu necessario cognoscuntur: sed Angelus cognoscendo quidditatiue & comprehensiuè, necessario cognoscit se, vt ens participatum & dependens à Deo veluti causa: Ergo. &c. Neq; vero repugnat, eandem realiter intellectiōnem respectu diuersorum obiectorum, simul esse intuiti-

uam & abstractiuam, cum id etiam in ipsa scientia Dei, vel visione Dei reperitur, vt suo loco dictum: & Angelus scilicet in vna re existente visa, cognoscat aliam esse possibilem, vt recte Suarez num. 2.

21 Addit tamen Suarez ibidem à num. 3. posse nihilominus Angelum habere propriū actū cognitionis & cōceptionis Dei, distinctū ab actu, quo se vel alios effectus Dei. & per illos Deum cognoscit; nimirum concipiendo Deum sub ratione absoluta entis à se, seu non ab alio, infiniti, immensi, omnipotentis. & c. idq; ita, vt etiam si per impossibile se non intelligeret, nihilominus post habitam semel eiusmodi absolutā cognitionem de Deo, ipse postea mediante specie, quam eius vsu acquisierit, possit prohibitu eā denuo reassumere: id quod suo modo ē in hominib⁹ putat accidere. Sed hæc res mihi dubia est; non solum, quia S. Thomas absolute docuit, Angelos cognoscere Deum per suam substantiam; vel si addamus ē iuxta dicta, per alios effectus Dei, velut medium cognitū, quæ communis est Doctorū sententia, vt vidimus; sed quia consulendo ē rationem, non apparet, quo medio talis cognitio Dei ab Angelo, sine cognitione sui, aliarū ue rerum, haberi possit. Cum n. Deum Angelus naturaliter non possit cognoscere, per substantiam, vel etiam per speciem propriam ipsius Dei, vt dictum, necesse est, vt cognoscat Deum vel per suā substantiam tanquam medium cognitum, vt dictū, vel per species aliarum rerum velut effectuum Dei; qui modus cognoscendi Deum non est, nec esse potest, sine cognitione earundem rerum. Ergo etiam si Angelus cognoscat Deum velut Ens ex se, imensum, infinitum, omnipotentem. & c. vt quidem ab Angelo cognosci, negari non potest, necessario tamen id ipsum in se vel alio effectū Dei, vtique velut medio cognito, cognoscat: Ergo impossibile est, vt Deum cognoscat, quin simul se vel alium Dei effectum cognoscat. Et quia quod est medium cognoscendi, per modum obiecti cogniti, non cognoscitur ab Angelo distincto actu ab ipsa re cognita, vt qui non ex effectu causam, sed in effectu causam cognoscit, necesse est, vt illa cognitio Dei semper etiam simul sit cognitio alicuius effectus Dei.

22 Quod aut̄ Suarez de specie prioris cognitionis ab Angelo acquisita docet, multo magis insolitū videtur: sic n. Angelo denegari nō posset intellectus agēs, contra comunem doctrinam traditā dub. 1. quamuis etiam si per talem speciem Angelus Deū intelligeret, nihilominus simul ē saltē ipsius præcedentis cognitionis (rei vtique creatæ) memoria & cōsideratio velut medium cognoscendi interueniret, ac proinde ne sic quidē cognitio Dei esset sine omni cognitione creaturæ: Neq; vero existimo, etiam homines naturaliter vnquam ita abstractam de Deo cogitationē vel cōtemplationem habere posse, quin simul saltē confuse & in obliquo ad rem et aliquam creatam terminetur cognitio, obeandem causam: quia nullam de Deo cognitionem naturaliter habemus, aut habere possumus, nisi per effectus Dei, velut medium cognitū; idq; non habitualiter tantum, sed etiam actualiter; alias enim continuo aliquid aliud, ex parte obiecti, ad eam cognitionem Dei actualiter concurrens, assignandum esset: quod commodē assignari non potest. Atque hæc de immaterialibus obiectis Angelicæ cognitionis satis.

DVBIUM IV.

De obiecto cognitionis Angelicæ naturalis, respectu rerum materialium; tum actu existentium, vel etiam præteritarum, tum possibilium.

S. Thom. 1. p. q. 57. a. 1. 2. & 3.

Explicata cognitione obiectorum immaterialiū, quam Angeli habent, cum S. Thomas progredimur ad explicandam cognitionem obiectorum materialium; non tamen simul omnia hæc obiecta vno dubio comprehendendo; sed referuando ea, que specialem difficultatem habent, nimirum futura contingentia, & occultas cogitationes, seu affectiones mentium ad duo dubia subsequenda. In presenti vero de triplici genere rerum materialium, nimirum 1. singularium actu existentium. 2. præteritarum. 3. mere possibilium, sequentes assertiones ponimus.

Assertio I. Angeli directè & per se, propriaq; adeo & intuitiua cognitione cognoscunt res materiales singulares existentes. Ita S. Thomas hic q. 57. art. 1. & 2. & communis omnium Doctorum ibidem, & cum Magistro in 2. dist. 3. contra duos errores oppositos gentilium, vnus est, quod Angeli nullo modo cognoscant singularia, cui errori fauent Auicenna & Avicenna, qui ita videntur docuisse de Deo; quicquid sit de Aristotele, de qua re actum disp. 2. q. 8. dub. 4. alter error est, quod ea solum cognoscant, abstracte in suis causis vniuersalibus.

Sed vt bene dixit S. Thomas cit. a. 2. Primus ille error derogat Catholice fidei, que ponit hæc inferiora administrari per Angelos, secundum illud Heb. 1. Omnes sunt administratores spiritus. & Beceles. 5. v. 5. Ne dicas coram Angelo, Non est providentia. Deinde derogat, inquit S. Thomas, Philosophicæ documentis, secundum que ponuntur Angeli motores cælestium orbium, & quod eos moueant secundum intellectum & voluntatem.

Ex quibus ēt refellitur secundus error. Nam ad recte providendam rebus singularibus, necesse est, eas non tantū in genere vel in confuso habere cognititas, sed etiam in particulari ac in diuiduo, qua singulares sunt: cum tamen ex causis vniuersalibus non possint cognosci in diuidua, nisi secundum rationem comunem; eo ipso quod causæ vniuersales ex se ad plura in diuidua in differentes sunt.

Ratio a. vniuersalis assertionis sumitur ex S. Thomæ cit. a. 2. Quanto n. aliquid, in aliquo rerū genere superius est, tanto habet in eo genere virtutem magis vnitam, & ad plura se extendentē; sicut patet in homine; in quo vnica potentia sensus communis tanquam superior proprio sensu, omnia cognoscit, quæ quinque sensibus exterioribus cognoscuntur; & quædam alia, quæ nullus sensus exterior cognoscit, scilicet differentiam albi & dulcis: Cum ergo Angelus naturæ ordine in genere naturæ cognoscentis sit supra hominem, necesse est, vt Angelus per vnitam, quam habet vim cognoscentem, scilicet intellectū, intelligat omnia quæcunq; homo sua potentia

cogno-